

Sundbyberg 2018-10-19

Dnr.nr: Ku2018/01387/MF

Mottagare:

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Vår referens

Mia Ahlgren

Remissvar Ett oberoende public service för alla — nya möjligheter och ökat ansvar(SOU 2018:50)

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 41 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

En parlamentarisk kommitté har utrett frågan om hur Public Service ska regleras efter 2020. Förslagen handlar om uppdraget, att nå hela publiken samt om företagens oberoende och granskning.

Funktionsrätt Sverige anser att ett starkt och oberoende Public Service är av central betydelse för folkbildning och social sammanhållning av ett demokratiskt samhälle med mänsklig mångfald som grund med utgångspunkt i alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Vi saknar funktionsrätt i förslagen. Vi betonar att:

- Spegling ska följas upp utifrån mångfald och variation i hela befolkningen oavsett funktionsförmåga genom transparent självgranskning som kompletteras med oberoende analyser.
- Kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning ska omfatta alla plattformar. Krav ska öka, mer än för kommersiella medier och följas upp gemensamt.
- Public Service ska vara en förebild för att säkerställa tillgång till innehåll samt för att folkbildning och utbildning, i enlighet med skolans värdegrund, sker utifrån FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, genom systematiskt arbete i öppen dialog med bland annat funktionsrättsorganisationer.

Funktionsrätt om medier och yttrandefrihet

Sveriges regering och riksdag har åtagit sig att ändra lagstiftning och vidta andra åtgärder för att uppfylla rättigheter i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Följande artiklar är särskilt relevanta för Public Service uppdrag:

- Artikel 8.2 i konventionen om att medvetandegöra om rättighetsperspektivet, tar upp vikten av mediebilderna av personer med funktionsnedsättning och behovet av utbildning.
- Tillgänglighet är en övergripande princip och en förutsättning för delaktighet och yttrandefrihet i samhället. Artikel 9 om tillgänglighet utvecklas i allmän kommentar 2 som säger att alla nya produkter och tjänster som erbjuds allmänheten ska vara universellt utformade. Universell utformning gäller fler än personer med funktionsnedsättning. Befintliga hinder för tillgång ska undanröjas successivt. Standarder för tillgänglighet ska tas fram och användas. Om de inte används ska det finnas sanktioner. Om en individ inte har tillgång till det som erbjuds allmänheten är det diskriminering.
- Tillgång till information och kommunikation är en förutsättning för yttrandefrihet (artikel 21) och exempelvis utbildning (art 24) politisk delaktighet (art 29) och kultur (art 30).

Därmed måste regelverk leda till att alla ska ha likvärdig tillgång till allt innehåll i Public Service samt att speglings- och demokratiuppdraget ska tolkas i enlighet med konventionen.

Process för framtagande av betänkandet

Funktionsrätt Sverige har inte bjudits in till bredare dialog, vilket skett i tidigare utredningar av Public Service. Vi saknar tydliga direktiv med funktionsrättsperspektiv från regeringen och i betänkandet.

Synpunkter på vissa förslag

Kärnverksamhet, tillståndsperiod och distribution (kap 3 och 4)

Funktionsrätt Sverige anser att allt innehåll ska följa internationella standarder för tillgänglighet på flera plattformar, inklusive webb, för att nå hela befolkningen oavsett utrustning – från tjock-tv till mobil.

I nästan varje nyhetssändning hänvisas till mer information på webben. Text finns på webben om hur man hittar och använder tjänster och innehåll. Självklart ska personer med funktionsnedsättning ha tillgång till fördjupade förklaringar och den typ av information som lämpar sig bäst i text på webben för att vara tillgänglig.

Funktionsrätt Sverige är öppna för en längre tillståndperiod under förutsättning att specifika krav på tillgänglighet, bestäms och följs upp oftare samt att systemet för uppföljning av demokrati- och spegling förbättras.ⁱ Vi ser alltså behov av övergripande skrivningar i sändningstillstånden med högt ställd ambition när det gäller spegling och att nå hela befolkningen med ökad kvantitet och kvalitet när det gäller tillgänglighet, men att beslut om specifika krav ligger utanför.

Särskilt om krav på tillgänglighet

Tillgänglighet till medier utvecklas snabbt med ökade krav på textning av program på svenska, teckenspråkstolkning, syntolkning, och uppläst text, men rör även kognition och hörbarhet. För att nå alla ska Public Service arbeta med alla dessa behov på olika plattformar, med hänsyn till vilken utrustning människor har. Detta är särskilt relevant för att nå barn och unga med utbildning samt andra som inte kan välja utrustning.

Funktionsrätt Sverige anser att beslut om kvoter och specifika krav för Public Service ska öka betydligt under kommande decennium genom en effektivare process. Krav på Public Service ska vara högre än ökade krav för kommersiella medieföretag och för mediestöd.

Frågan om att nå publiken kräver även att regeringen tar ett större politiskt ansvar för att säkerställa att alla innevånare kan ta emot innehållet i Public Service utan extra kostnad. Det rör frågor om digital distribution, interoperabilitet och EU-direktivⁱⁱ under uppdatering.

Utformningen av svenska grundlagar är förvirrande i vår digitaliserade nutid och blir styrande när nya lagar tas fram som rör distribution och innehåll i medier. Ändringar i grundlagar sker i flera omgångar och drar ut på tiden. Det leder till att möjligheter att dra nytta av teknikutveckling försenas vilket begränsar yttrandefriheten.ⁱⁱⁱ

Public Service uppdrag, demokrati och spegling (kapitel 5)

Funktionsrätt Sverige anser att Public Service betydelse för social sammanhållning kräver ett aktivt folkbildande uppdrag med stöd i Demokratibestämmelsen som lyfter "**det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.**" Vi saknar tydlighet kring det utvecklade speglingsuppdrag som Frebran-utredningen av Public Service, SOU 2008:64, lyfte fram. Vi ser dessvärre en tendens till att det åter handlar mer om geografi, var en inspelning sker, än att spegla hela den variation som finns i befolkningen, i hela landet.

Funktionsrätt Sverige har i drygt 10 år drivit på för en öppen och tillgänglig självgranskning av mediebilderna av personer med funktionsnedsättning. Denna bör kompletteras av oberoende forskare som följer upp utvecklingen för att förbättra speglingen av personer med funktionsnedsättning i enlighet med Funktionsrättskonventionen. I projektet Medimedier finansierade vi verktyg och modeller i dialog med forskare och programföretag för både självgranskning och oberoende granskning.

Det finns behov av folkbildning och utbildning med bäring på skolans värdegrund där UR kan spela en viktig roll för att sprida kunskap om Funktionsrättskonventionen. Sverige har fått kritik från FN för brister när det gäller att medvetandegöra brett om konventionen.

Public Service har en viktig uppgift i krissituationer. Kommittén tar upp brister som rör teckenspråk i samband med terroristattacken i Stockholm. Men "viktigt meddelande till allmänheten", VMA, rör vanliga situationer om otjänligt vatten eller brandrök i en kommun. Självklart ska VMA nå alla, oavsett funktionsnedsättning, i olika kanaler, även lokalt, vilket även ställer krav på tillgänglighet.

Funktionsrätt Sverige välkomnar formuleringen om vikten av att rekrytera personer med kompetens om och erfarenhet av målgruppernas behov. Det rör förstås även personer med funktionsnedsättning. För att stärka kvalitet, mångfald och öppenhet i Public Service behövs även en tydlig och öppen process^{iv} för idéer och programbeställningar som öppnar för fler att medverka och bidra.

Funktionsrätt Sverige avstår från att yttra sig om 8 sidor eftersom flera av våra medlemsförbund som berörs lämnat synpunkter direkt. Vi vill dock betona att det ingår i Public Service uppdrag att göra program som är tillgängliga för och möter behoven hos målgruppen, oavsett vilka beslut som fattas när det gäller just 8 sidor.

Uppföljning och redovisning (kapitel 7)

Alla tre bolag har kritiserats för redovisningen av uppdrag att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning. Trots det finns inga förslag från kommittén om prioriteringar eller redovisning trots att teknikutvecklingen går framåt, och kraven ökar på kommersiella programföretag i EU-direktiv.

Funktionsrätt Sverige anser att betänkandet är otydligt när det gäller tillgodoräknande av tillgängligt innehåll. Vi anser att möjligheten att tillgodoräkna sig innehåll på olika plattformar ska tas bort. Tillgång till

innehåll ska redovisas och granskas oavsett vilken utrustning en person har tillgång till, och även för innehåll som finns i text på webben.^v

Public Service kommer att finansieras via skatter. Det enklaste är att bolagen ska följa samma system uppföljning som gäller för webbtillgänglighetsdirektivet, med tillägget att Public Service bör ha högre ambition som rör direkttextning, uppläst text, hörbarhet och kognition. I övrigt finns riktlinjer, stöd och metod för uppföljning, som förenklar införande av rutiner och utbildning i hela företagen.

Uppföljning av tillgänglighet till audiovisuella medietjänster bör ske parallellt med uppföljning av ökade krav i AV-direktivet. I till exempel Storbritannien^{vi} har bedömning av teknisk utveckling, kvalitet och uppföljning skett i en bredare öppen dialog som omfattar såväl BBC som kommersiella medier, användare och andra intressenter. En öppen process kan bidra till ökad kunskap, samarbeten och högre kvantitet och kvalitet, samt ökad medvetenhet och nytta för alla.

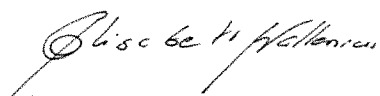
Idag är det olika beslutsprocesser för tillgänglighet i Public Service och kommersiella medier. Det är svårt att hitta beslut och Public Service-bolagens överenskommelser för planerat samarbete inom områden som rör tillgänglighet, program för personer med funktionsnedsättning och minoritetsspråk. Överenskommelser borde tas fram i dialog och redovisas öppet för att utgöra grund för utveckling.

Redovisning och uppföljning av speglingsuppdraget behöver utvecklas. Självgranskande rapporter och kompletterande uppföljningar som beställs av Granskningsnämnden eller MPRT skulle kunna publiceras öppet och utgöra underlag för dialog om Public Service, vid de breda dialogtillfällen som föreslås av kommittén.

Övrigt

Funktionsrätt Sverige anser att kraven på kompetens, integritet och lämplighet i stiftelsen är viktiga men bör kompletteras med att styrelsen som helhet ska utses utifrån strävan efter jämställdhet, variation och mångfald i befolkningen.

Med vänlig hälsning

Elisabeth Wallenius

Ordförande

ⁱ Se våra tidigare remissvar, till exempel, Medieutredningen <http://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2017/01/Remissvar-Medieutredningen-Mars-2017.pdf>

<http://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2012/11/Remissvar-PublicService-2012.pdf>

ⁱⁱ Uppdatering av direktivet för audiovisuella medietjänster, direktivet för elektronisk kommunikation och eventuellt det kommande horisontella tillgänglighetsdirektivet med funktionella krav för web mm. Källor hämtade i oktober 2018

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/cult/inag/2018/06-13/CULT_AG\(2018\)625433_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/cult/inag/2018/06-13/CULT_AG(2018)625433_EN.pdf)

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10692-2018-INIT/EN/pdf>

ⁱⁱⁱ Se våra tidigare remissvar, till exempel,

^{iv} Se till exempel process och upplägg för BBC, hämtad oktober 2018

<https://www.bbc.co.uk/commissioning>

^v Se även vårt remissvar på webbtillgänglighetsdirektivet och regeringens proposition som hänvisar till tillgänglighet till webben för Public Service omfattas av specifik reglering <http://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2017/12/Remissvar-Genomforande-Webbtillganglighetsdirektivet-2017-16.pdf>

Efter kontakt med såväl utredningen om och Kulturdepartementet är det oklart om direktiven omfattar detta. Eventuellt finns det behov av tilläggsdirektiv till utredningen

<https://www.regeringen.se/49d593/contentassets/5c36eb447a134cdda850020c2d1f9c61/nagra-fragor-pa-tryck--och-yttrandefrihetens-omrade-dir.-201851>

^{vi} Granskning av den brittiska mediemyndigheten OfCom 2017, hämtad i oktober 2018 <https://www.ofcom.org.uk/research-and-data/multi-sector-research/accessibility-research/tv-access-report-2017>